

מדריך למורה מפרשה לדרשה:

הדרשה היהודית - הדרשה כפרשנות יוצרת

מורים יקרים,

דרשה היא ההזדמנות של כל נער ונערה להציג את עצמם בפני הקהל. להעצים את מעלותיהם הטובות, להכיר בכל מה שבנה אותם עד כה ולרמוז על כוונותיהם העתידיות. תהליך כתיבת הדרשה משמעותי מאוד והוא דורש מהתלמידים חקר של העבר, התבוננות מלומדת בהווה ושאיפה לעתיד.

היחידה "מפרשה לדרשה" מזמינה את התלמיד לקחת חלק במסע אישי לעבר הדרשה שלו. המסע הוא אמנם אישי, אך מחויב בסיוע ותמיכה שלכם המורים ושל ההורים, המשפחה והחברים.

היחידה מתחילה כמסע משותף של כלל תלמידי הכיתה- בו הם רוכשים ידע וכלים שונים. בסיומה של היחידה יכתוב כל תלמיד את הדרשה האישית שלו.

בברכת מסע מוצלח
צוות חינוך ישראלי.

על החוברת:

בחוברת מופיעים מספר אייקונים (צלמיות)

בני לבני- עבודה אישית, עצמית	
עבודה בקבוצות- הזמנה לסיעור מוחין / חשיבה משותפת של מספר תלמידים	
דיון- זה המקום לדבר עם התלמידים, לעלות את הסוגיות השונות המופיעות בקטעי הקריאה ולשמוע את דעתם.	
עבודת בית- שיעורי בית, לאחר תהליך למידה בכיתה או כמהלך מטרים.	

תהליך הלמידה בחוברת מציב את התלמיד בפני שאלות הנוגעות לו באופן אישי, לאחר מכן נחשף את התלמיד לטקסטים ממקורות שונים במטרה לחזור שוב אל השאלות הפותחות ולבדוק את עמדותיו- האם השתנה משהו? בעקבות מה?

החברת מתחלקת לשלושה חלקים:

- א. עם הספר
- ב. המסע אל הפרשה
- ג. המסע אל הדרשה

א. עם הספר-

מטרת שיעורים אלו לחקור את הקשר בין התלמיד לבין סיפורי האבות, התנ"ך. מה הקשר בין התרבות היהודית לתנ"ך? מה העמדה האישית של כל תלמיד ביחס לתנ"ך? איזה מקום תופס התנ"ך בחיי כל אחד מאיתנו ובחיינו כעם?

ברור עמדות ראשוני זה מהווה בסיס חשוב להמשך. מכאן, מתחיל התלמיד לבדוק את נקודת מבטו האישית, המשפחתית והחברתית. הוא שומע דעות שונות וקורא בטקסטים שונים מידע בנושא.

בשיעורים אלו חשוב לקדם את הפלורליזם ולהבהיר שישנן פנים רבות לנושא ודעות שונות שצומחות מתוך הרקע המשפחתי, החברתי ומתוך הלמידה האישית של כל אחד מהתלמידים.

חשוב להראות את ההתלבטות הדומה שעברו גם האבות המייסדים ולהדגיש כי חברה מתפתחת היא חברה שלא מפסיקה לשאול שאלות ולבדוק את עמדותיה, כל הזמן.

החברת מציעה טקסטים מגוונים: כתובים וחזותיים לשלב ברור העמדות. ניתן לפנות למקורות נוספים ולבקש מהתלמידים להביא טקסטים/ ספרים/ שירים/ תמונות ועוד... המחברים אותם אל המקרא ולהציגם בכיתה.

משימות הבית-

במשימות אלה חשוב לשלב את ההורים. אנו רואים חשיבות רבה בשילוב ההורים בשאלות ובדילמות הערכיות וביצירת השקפת עולם הם אלה המעצבים יחדיו עם ילדיהם את הערכים והשקפות העולם וזוהי הזדמנות מצוינת לשיחה בנושאים חשובים.

משימת סיכום (עמ' 12)-

לאחר חקר מעמיק ורחב יריעה נדרשים התלמידים לעבוד בקבוצות ולהציג באופן יצירתי את העמדות שגיבשו. עודדו את התלמידים למצוא את הרעיון שהוביל אותם ליצירת הפרסומת, מה התהליך שעברו בקבוצה? כיצד הגיעו להחלטה?

קריאה נוספת והרחבת הדעת למורה:

כיצד חוברה התורה? מאמר מאת יאיר הופמן

מה בין "תנ"ך" ל"מקרא" – מבט על כינויי האסופה המקראית, מחברת: לאה מזור

ב. המסע אל הפרשה-

בחלק זה התלמידים ילמדו אודות פרשת השבוע. הם יתמודדו עם שאלות כגון: מהי פרשת השבוע? כיצד נקבעו הפרשות? כיצד אמצא את הפרשה שלי? באילו דרכים ניתן לחקור את פרשות השבוע?

כיצד יש ללמד יחידה זו?

את הפתיחה של הנושא "מהי פרשה" ו"מקור החלוקה" ילמדו כל התלמידים יחדיו כך גם את שתי הפרשות המצורפות. פרשות אלה נבחרו מכיוון שבהן יוכלו התלמידים למצוא נושאים ערכיים, חברתיים ודילמות משפחתיות הרלוונטיות לחייהם עד היום. שאר הפרשות - כל תלמיד יחקור את הפרשה שלו בעזרת החוברות ומאגר פרשות השבוע הנמצאות באתר חינוך ישראלי.

המלצה: בכל שבוע התלמידים שחקרו את הפרשה (בעזרת מאגר הפרשות) של אותו שבוע יעלו בפני הכיתה ערך או דילמה עליהם ללמוד בפרשה לדין כיתתי. את הפרשות האחרות יוכלו המורים להעלות לדין בכיתה. הדין יכול להשתלב ביום שישי בשיחת הבוקר או בשעת מחנך.

פתיח היחידה עוסק בהיסטוריה של החלוקה לפרשות.

המסע אל הפרשה כולל למידה של שתי פרשות: פרשת תולדות ופרשת מקץ. הלמידה מאפשרת לתלמיד לבדוק את הטקסט המקראי באופנים שונים- דרך שירים, סיפורים, דילמות יומיומיות ועוד.

כיצד נלמד?

בראשית כל פרשה מופיע שמה באותיות בולטות.

לאחר-מכן במסגרת, יסופר בקצרה על הפרשה ויובלטו נושאים מרכזיים בה. בדפים הבאים ישנה התייחסות לנושאים נבחרים בפרשה תוך הצגת נקודות מבט שונות. המשימות בפרשות השונות מכוונות את התלמיד לרדת לעומקם של דברים- לבדוק את סיפורי האבות ולהשליך מהם אל חייו תוך בחינת ערכים שונים. במקביל- מתנסה התלמיד במשימות שונות שיכולות לשמש אותו בהמשך, בעת בניית הדרשה. כמו למשל: תכנון מסלול טיול בעקבות פרשת "תולדות".

זהו שלב חשוב בדרך לדרשה- כאן התלמידים מתעמתים עם הטקסט המקראי ומחפשים את הרלוונטיות שלו אליהם. חשוב להדגיש את הערכים העומדים במרכז כל פרשה וכן, את הדרכים המגוונות בהן ניתן ללמוד וללמד אחרים.

עודדו את התלמידים לחפש את הדרך שלהם לחקר הפרשה ולהתנסות בכמה שיותר אפשרויות.

לרשותכם מאגר פרשות שבוע באתר "חינוך ישראלי".

קריאה נוספת והרחבת הדעת למורה:

ברכות וקללות

קסם וכישוף בעולם העתיק

ג. המסע אל הדרשה-

זהו החלק המסכם בחוברת, כאן נדרשים התלמידים להשתמש בכל הידע שרכשו עד כה ובשלל מיומנויות החקר/ למידה שהוצגו בפניהם.
בחלק זה חמש תחנות מדורגות:

1. מהי דרשה?

מהי בעצם אותה דרשה אליה אנו חותרים? מהם גלגולי הדרשה? מה תפקיד הדרשה? בתחנה זו יבחנו התלמידים את המושג דרשה מתוך טקסטים ומתוך המילון. לאחר הבנת המושג יבדקו התלמידים מהי הדרשה עבורם. חשוב להעלות לדיון את תחושותיהם של התלמידים, לדבר על החששות ועל הדרכים להפגתם.

2. אורזים תיק

מטרתה של תחנה זאת לחבר את הפרשה אל העולם האיש של התלמיד. התלמיד "אורז" תיק אישי ובו נמצאות ההתייחסויות האישיות של התלמיד לפרשה.

3. דרכים שונות לדרוש

בתחנה זאת, נדרשים התלמידים לחשוב "מחוץ לקופסה", עליהם להעלות דרכים שונות לדרוש דרשה ולכן, העבודה בקבוצות. חשוב להדגיש בפני התלמידים כי אין דרך אחת טובה או נכונה, עליהם למצוא את הדרך שלהם.

4. כותבים את הדרשה

כאן, ניתנת לתלמידים ההזדמנות לכתוב באופן מאורגן את הדרשה. יש להתייחס לכתובת דרשה כאל תהליך כתיבה ארוך טווח- יהיו מספר טיוטות ויערכו תיקונים בהתאם למוסכמות הכתיבה.

5. יש לי דרשה!

לאחר שהדרשות כתובות, התלמידים חוברים שוב לקבוצה ומנסים למצוא רעיונות להצגת הדרשה.

היחידה "מפרשה לדרשה" מזמנת לתלמיד, למורה ולהורה לעבור חלק מתוך תהליך ההכנה לגיל המצוות תוך ברור ערכי עמוק ומשמעותי.
כל עוד נקפיד על חקר מעמיק, חיבור לערכים וחתימה לפלורליזם- התהליך יהיה משמעותי עבור כל אחד ואחת מתלמידינו.